

GLEMMER DU

TÅRNBY KOMMUNES LOKALHISTORISKE TIDSSKRIFT

NUMMER 5 | SEPTEMBER/OKTOBER 2011

SIMAR
JORDFRÆSERE

Schwab'sk præcision og
overtrykkes sikkerhed!
Arbejdsbredder fra 58-77 cm.

Typen 44 C
& 516.

Effektive og letbedrejge
gænger vilge
for effektivt arbejde
i alle jordfræsesituationer
og gøre det nemt at arbejde
i alle situationer i skovene
og i alle situationer.
Følg os på nettet
og se alle vores produkter
på nettet og i butikken!

WILLY J. SVENNINGSEN
Tammerupvej - Telf. 50 29 02

SVENNINGSENS

- Fra smedeværksted til maskinforretning

FORSIDEILLUSTRATION:

Svenningsens smedje omkring år 1900

Reklame 1962

KILDER:

Interview med Ellen Svenningsen ved Gerhard Taarnby
Artikel i Amagerlands Producebtforenings blad i anledning
af 100 års jubilæet. 1961

Stads- og lokalarkivet.

ISSN 1397-5412

Tidsskriftet "Glemmer du" er udgivet af:

©Tårnby Kommunebiblioteker, Stads- og lokalarkivet.

Redigeret af: Inger Kjær Jansen

Layout: Anne Petersen

SVENNINGSENS - Fra smedeværksted til maskinforretning

Svenningsens anno 2011

INDLEDNING

For blot 75 år siden var der en eller flere smedjer i hver af landsbyerne i Tårnby Kommune.

Smeden havde en central position i landsbyen. Hans arbejde blev beundret og respekteret - hvem kunne ellers bøje og forme jern? Fra morgen til aften stod han i nær kontakt med ild og sod, og det kunne ses i ansigtet, på hænder og arme. Man forestiller sig ham som stærk og stor, men faktisk stod der i de gamle smedelaugsbestemmelser, at læredrengene kun

måtte være op til 1,65 m høj, da meget af arbejdet foregik med bøjet ryg. Hvis man var højere, ville det belaste ryggen for meget.

Smeden fremstillede bøndernes arbejds- og landbrugsredskaber som plove, harver, leer, økser, stemmejern og meget mere. Han smedede hestesko til de mange arbejdsheste, hjulringe til arbejdsvognene, brødknive og økser, kakkellovnsrør m.m. Ja selv fiskerne leverede han redskaber til,

som f.eks. ålejern og kroge. Navne som Lindgreen, Ludwig, Svenningsen og Fogelstrøm¹ er kendte smedeslægtter på Amager.

Dette nummer af Glemmer du handler om smedeslægten Svenningsen, der i år kan fejre et meget sjældent 150 års jubilæum for familiens virksomhed, der har fulgt med udviklingen og dermed overlevet.

Anders Andreas Svenningsen.
1821-1890

SÅDAN BEGYNDTE DET

I 1861 etablerede smeden Anders Andreas Svenningsen sig i Tømmerup med en nyopført smedje. Han var født i København i 1821, hans mor, Else Petersen var fra Kristianstad i Sverige, hans far, Andreas Svenningsen var på daværende tidspunkt indrullet som matros, og familien boede derfor i Nyboder i Delfingade. Andreas kom i lære som grovsmed hos smed Bosin i København, hvor han også boede i 1840. Fem år senere arbejdede han som svend hos den københavnske karetmagermester Søren Petersen, som både havde karetmagerlærlinge og smedesvende ansat.

I 1849 giftede Andreas Svenningsen sig med Thora Rosalia Larsen i Garnisonskirken i København, og de bosatte sig sammen med Andreas Svenningsens mor, der var enke, i Helsingørgade, hvor de boede i de følgende år.

¹ Se også Niels Fogelstrøms erindringer "Et Smedeliv"
Glemmer du nr 4/2010

EN SMEDJE I TØMMERUP OPFØRES

I 1860 flyttede familien imidlertid til Tømmerup på Amager, sammen med deres datter, Camilla, og sønnen Frederik Wilhelm, for nu ville Andreas være selvstændig.

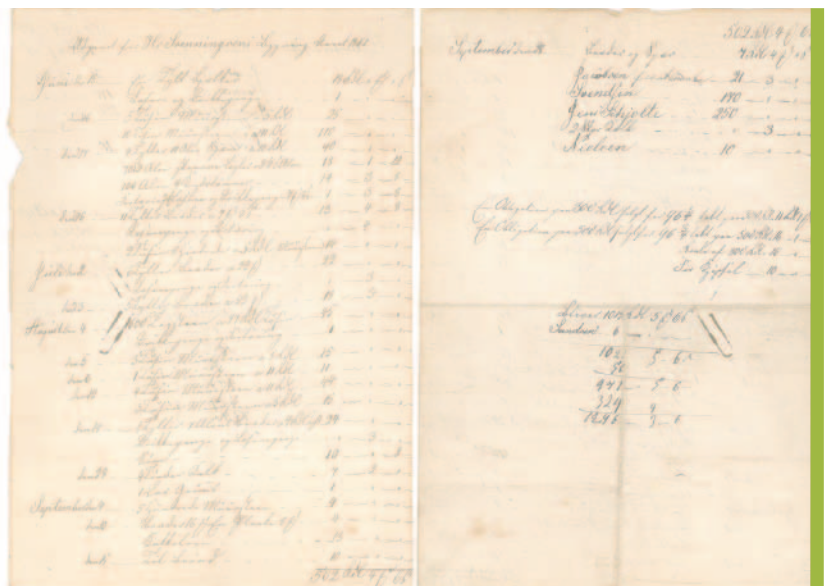
På det tidspunkt var der en smed i Tømmerup i forvejen, men det var som nævnt normalt med to smede i hver landsby i Tårnby dengang, da der var stort behov for deres arbejde.

I det første år boede og arbejdede smedefamilien hos karet-

mager Peter Martin Petersen. Men året efter stod en bolig og en smedje opført, og her flyttede familien ind.

I en brandtaksation fra 1861 beskrives ejendommen. Her står bl.a., at bygningen lå mod nord, var 18 fag dyb og 11 fag bred og var opført i grundmur med tegltag. Boligen bestod af 3 værelser, forstue, køkken og spisekammer. Dørene var med fyldninger, og der var i alt 13 fag vinduer og 2 skorstene og 1 kakkellovn.

Desuden indeholdt bygningen også smedjen. Hertil kom en halvtagsbygning af bindingsværk

Regning på smedehuset fra 1861

med tegltag, et lokum og en brønd. Desværre er der ingen nærmere beskrivelse af smedjen. Men et er sikkert, smedjen skulle ligge isoleret fra andre huse, da der nemt kunne opstå ildebrand. Hvad man så har tænkt sig med smedefamilien, der havde bolig op ad smedjen er noget andet, og derfor en risiko smeden måtte tage.

GENERATIONSSKIFTE

Andreas fik godt gang i smedjen og i første omgang hjalp en svensk smedesvend, Carl Jensen, og desuden sønnen, Frederik Wilhelm, til ved essen. Frederik blev i 1874 gift med Hansine Frederikke Varming fra Sundbyøster. Men allerede 5 år senere døde Frederik, kun 27 år gammel i september 1879. Andreas Svenningsen havde imidlertid fået en anden søn, der kunne hjælpe til i smedjen, nemlig Carl Peter, der var født i 1862 og som den første i familien blev han døbt

Carl Peter Svenningsen og hans familie ved smedjen ca. 1900. Det ældste hus til højre, hvor der oprindeligt også var smedje, men fra ca. 1890'erne alene som beboelse. Smedjen er i det hvide hus med den høje skorsten til venstre.

i Tårnby kirke. Det blev også Carl, der i 1889 overtog smedjen mod at betale sin søster Camilla en sum penge og give forældrene aftægt, så længe de levede. Camilla var i mellem-tiden blevet gift med gårdejer Jacob Clausen fra Tømmerup. Året efter generationsskiftet døde Andreas Svenningsen, 69 år gammel.

Sønnen Carl Peter blev gift i 1887 med Sofie Jacobine Hedvig Petersen fra Ullerup. Sammen fik de sønnen Wilhelm og døtrene Thora og Marie Rosalia.

Hestesko som er mesterstykker fra flere generationer af smedeslægten Svenningsen.

TRAVLHED I SMEDJEN

I begyndelsen af 1900-tallet blev der bygget en selvstændig smedje ved siden af boligen.

Smedjen havde efterhånden mange gode, faste kunder.

Folk kom kørende og ridende, ikke bare fra Tømmerup, men helt fra Dragør og Kastrup, for at få ordnet deres smedearbejde hos Carl Peter Svenningsen. Nye typer landbrugsredskaber og -maskiner med deraf følgende opgaver kom til.

Fabrikker begyndte at dukke op i og uden for København,

og i fabrikkerne var der også maskiner, som skulle vedligeholdes og repareres. Der faldt efterhånden en del af den slags arbejde af til smeden i Tømmerup, for Carl Peter løste opgaverne både hurtigt og omhyggeligt.

At der var travlhed i smedjen fortæller en regnskabsbog fra begyndelsen af 1900-tallet alt om. Da var der foruden Carl Peter som mester ansat en smedsvend og en smedelærling.

I november 1903 fik en enkelt kunde, Crilles C. Jansen, gård-ejer i Tømmerup, ud af ca. 40

faste smedet og repareret bl.a. følgende:

- 2 hestesko omlagt
- 1 ny hovedplade ilagt en vognspær
- 2 nye bolte
- 2 kålknive og et nyt skaft
- 1 par nye hestesko
- 1 gammel 3 tommer bagring omlagt med tillæg af bolte
- 1 hovedbolt pålagt
- 4 nye hestesko
- 2 latrintønder beslaget
- 4 nye sko 2 heste broddet
- 1 svingel (bevægelig) krog til en fjervogn
- 2 heste broddet med 16 brodder
- 2 sko omlagt

En brodde er et specielt søm, der stikker ud af hesteskoen, og sikrer at hesten kan stå fast på isglatte veje, dvs. det fungerer som en slags pigsko.

Arbejdet i smedjen var i den grad præget af amagerens arbejdsredskaber, såmaskiner, hesteomgange, plove, harver, og lugeknive blev repareret eller nye fremstillet, det samme gjaldt deres vogne f. eks stivvognene.

Brodder øverst samt almindelige søm nederst til hestesko

I oktober 1913 døde Carl Peter kun 51 år gammel. At han var afholdt vidner følgende notits fra Amager Bladet i anledning af hans begravelse:

Begravelse.

I mandags blev smedemester C. Svenningesen, Tommerup begravet på Tårnby kirkegård. Der har sjældent været så stort et følge som til denne begravelse, et bevis på at Svenningesen var meget agtet og afholdt på Amager, og at han ved sin tidlige bortgang efterlod et savn i befolkningen. Han havde fra ungdommen af været smed i Tommerup, hvor han afløste sin fader i håndværket, og det er meningen at en søn som desværre for tiden ligger på hospitalet skal overtage forretningen.

I midten siddende smedemester Wilhelm Svenningsen og hustru Ellen ved deres sølvbryllup i 1937. På fotografiet ses endvidere Gerhardt Jansen, Villy, Ernst, Karla og Knud Svenningsen, Marie Jansen, H.P. Sørensen og hans kone, Anna Bacher, Margrethe Bacher, Sine Jansen, Bertel Jansen, Karen Sørensen, Hans og Thora Olsen, næsten alle fra Tømmerup

Ved parrets sølvbryllup i 1937 blev der skrevet en sang, der meget beskriver arbejdet i smedjen. Den kommer her i uddrag:

Mel: Skynd, skynd dig

Som en smed ved essen, passer smeden på
At han rammer jernet, når han med hamren slå
Er der træk i bælgén er han godt fornøjt
Ellers kan humøret være temlig sløjt.
: Kan jeg ikke snart få arbejdsro
Jeg i formiddag skal smede atten sko:

Mange jern i ilden har den Tøm´rup smed
Han skal smede jern og vide helst om alt besked.
Han skal køre bil, og han skal slukke brand
Han skal være brandmajor og skaffe øl og vand
: Han skal vær´på hele Ama´ers land
Se på høstmaskiner, som ej skære kan:

Når det bliver aften- arbejdet er endt
 Så er det kontortid, alt papir bliver endevendt
 ”Hvor er hovedbogen, jeg skal skrive ind,
 Tæl imens en regning sammen, den er fin
 : Skynd dig, skynd, ellers går det galt
 Vi i dag skal have regningen betalt:

Smeden har en kone, som kan gi´ besked
 Alle handlende ved døren kan hun tale med.
 ”Kan jeg få lidt skrubbe eller helst makrel
 Så kan de få æg og høns og mere til.
 : Men så må De også sige mig
 Var der noget nyt i dag på deres vej:

Storagrar det er hun. Hun har jord og bil
 Grønt hun sælger til familien, hvis de købe vil.
 ”Kom kuns her med sækken, vi har nok af alt
 Kål, kartofler, løg og flæsk af vores galt.
 : Hun ej kører mer til København
 Nu har hun chauffør, men det er vist et savn:

Som nævnt i sangen var Wilhelm Svenningsen også brandmand, her ved en brandøvelse på Birkegaard i Tømmerup. Fra v: brandfoged Hans Jørgensen og gård-ejer Johannes Jensen, smedemester Wilhelm Svenningsen, vejmand Vilhelm Sørensen, som lokale brandfolk i Tømmerup. Ca. 1942

Ellen Svenningsen fortæller videre:

Det var en meget travl tid at være smedekone, jeg havde også lidt jord, jeg gerne ville have ordnet. Jeg kørte også selv på torvet med nye kartofler og spinat, men kun om sommeren, det blev ikke så meget, vi havde kun 1 tønde land, men det var rart at have lidt jord, når man kommer fra et sted med jord.

Nogle af vores kunder, der kom i smedjen, kunne godt være lidt vanskelige, nogle skulle have 8 par sko, så sendte min mand dem ind til mig i ventetiden, så måtte de have en tår varmekaffe, indtil Wilhelm havde bestene parate. Det var jo rart at sidde i varmen, så det var de godt tilfredse med.

Som smedekone havde jeg jo travlt. Det kostede ikke engang 1 kr. pr. sko til besten, så det var ikke dyrt. Vi havde to svende og en dreng. De boede på værelser over smedjen og var på kost hos os. Der var nok at lave for en smed i gamle dage.

Vi havde et par gamle heste henne fra Vestergård, der skulle skoos. Når ejeren Tønnes Nielsen kom med dem, sagde han, at vi bare kunne slippe dem løs når de var klar, så de blev sat ud på vejen og så løb de hjem, sådan var det i gamle dage.

Jan Zibrandtsen har i sine erindringer fra Tømmerup fortalt følgende om smedjen i 1930'erne i et tidligere nummer af Glemmer du.

Det gentages her:

Efter "Helgeshøj" lå byens smedje, ejet af Wilhelm Svenningsen, der havde overtaget smedjen efter sin far. Smedjen var bygget sammen med boligen. Jeg har ofte været til smeden for at få nye sko til bestene. Skulle et helt spand have nye sko, kørte vi med vogn til smeden. Var det kun en best, og den var nogenlunde rolig, ja så gav vi den hovedtøj på og cyklede af sted, medens vi havde godt fat i hovedtøjet. Der kom ikke så mange biler dengang. Det var fascinerende at se, når smeden tilpassede skoene. Først fandt smeden en sko, der formentlig passede til bestens hov. På loftshjælkerne inde i smedjen hang de nye sko i lange rækker ordnet efter størrelse. Man kunne også få specialsko, som for eks. ringsko, hvis bestene havde medfødte hovfejl. Når der var fundet en passende sko, blev den varmet op i essen, til den var rødglødende. Så tog smeden den varme sko, løftede bestens ben op og prøvede, om skoen passede. Idet den varme sko rørte ved bestens hov, steg der en mindre røgsky i vejret, medens besten som regel stod ganske rolig,

for den kunne ikke mærke noget. Ofte passede skoen ikke, og smeden måtte tilbage til ambolten og hamre på skoen for at få den tilpasset. Det kunne være nødvendigt med en ekstra gang i essen for at blive varmet op på ny, så den kunne bankes i den endelige facon.

Derefter blev skoen banket fast med som, der blev vejnede, d.v.s. bukkede, så de ikke kunne rive eller hænge fast i noget. Smeden havde plads til at sætte nye sko på (beslå) indtil fire beste samtidigt. De beste, der blev brugt til torvekørsel, sled jo hurtigt deres sko.

Det var imponerende at se, når smeden smedede jernringe til at sætte på de hjul, som karetmageren havde lavet. Når den glødende jernring var blevet sat på hjulet, blev det smidt ned i et stort kar med vand, for at jernringen hurtigt kunne trække sig sammen og sidde urokkeligt fast. En stor dampsky stod til vejs.

Ofte skulle en reparation hos smeden ske hurtigt. Hvis man var i marken en sommerdag for at slå hø eller meje korn, og kniven på slåmaskinen eller selvbinderen pludselig knækkede, mistede nogle skæreblade eller blev skæv, måtte man sporenstregs til smeden. En sæk blev svøbt om den lange kniv med skæreblade og så af sted på cykel ad knoldede markveje til smeden, der altid var villig til at

smide, hvad han havde i hænderne for at hjælpe i en hastesituation. Når kniven var blevet repareret, blev sækken igen svøbt om kniven, og af sted gik det tilbage til marken. Jeg husker, at smeden en gang sagde til mig: "Pas nu på dreng, det er jo den rene dødsførelse." Så kørte man lidt langsommere. Det var bestemt ikke, fordi mine forældre ikke passede godt på os. Men man må betænke, at det kostede en del penge at have et spand beste med maskine og en karl, som var ubeskæftigede, så længe reparationen stod på. Og mine forældre havde tillid til, at jeg var forsigtig.

Smeden var uundværlig for byens gårdbrug. Foruden bestesko, tænke blot på reparation og skærping af værktøj, plove og harver og vedligeholdelse af vogne og større maskiner. Man traf altid nogen, når man var hos smeden.

Smed Svenningsens søn, Willy, var med i driften af smedjen fra slutningen af 1940'erne. Det fortælles, at smed Svenningsens far fulgte arbejdet i smedjen meget nøje. Selv når han sad på retiraden, havde han døren åben, og blandede sig, hvis det gik for langsomt.

Wilhelm Svenningsen fortsatte, hvor hans far slap. I 1929 blev der bygget et selvstændigt smedehus af grundmur og med tegltag, og forinden var der desuden også tilføjet en bygning, der indeholdt køkken og vaskehus.

Han rystede på hovedet ad de få biler, som med en vanvittig fart på mindst 20 kilometer i timen forvildede sig ud ad den snoede Tømmerupvej. Ren galimatias, som bare larmede og skræmte hestene, syntes han. Men bilerne blev stadig flere og hestevognene færre. Mark- og gartneriredskaber blev mere avancerede og krævede større ekspertise og snilde, når de skulle repareres. Under anden verdenskrig, hvor de fleste biler måtte klodses op på grund af benzinrationeringen, kom der gang i hestevognene igen, og smedearbejdet var i høj kurs - men herefter var ”de gode gamle dage” definitivt forbi.

FRA SMEDJE TIL MASKINFORRETNING

Ellen Svenningsen fortæller: *Min mand stoppede som smedemester i 1948, så overtog sønnen Wilby, virksomheden og kunne så prøve kræfter med det, det klarede han fint. Den er udvidet meget siden Wilhelm Svenningsens tid, når Wilby mangler reservedel eller har fået nogle forkerte, flyver han selv ned og henter dem, han har jo selv flyver.*

Willy, der var født i 1923, tog dog inden da - efter at have udstået sin læretid - arbejde som svend hos smedemester Søren Pedersen i Vanløse på Midsjælland. Efterfølgende giftede han sig med smedens datter, Inger, og etablerede sin egen smedeforretning i Fjenneslev på Sjælland. Men så gik turen hjem til Tømmerup for at overtage smedeforretningen som fjerde generation. Parret fik 4 børn, hvoraf den ældste søn, Niels, også gik i sin slægts fodspor.

Willy Svenningsen overtog således smedeværkstedet efter sin far i slutningen af 1940'erne. Han var den eneste af børnene, der gik den vej.

Luftfoto fra 1950'erne med de mange traktorer af mærket Ferguson

Da Willy Svenningsen startede var der kun smedjen og "et par hønehuse." Men i løbet af 1950'erne overtog traktorer mere og mere hestens arbejde. Det medvirkede til, at Willy Svenningsen satsede på fremtiden og blev en af de første i Danmark, der forhandlede traktorerne af mærket Ferguson. Han importerede disse traktorer fra England og fik støtte hertil af Marshallhjælpen, der var et amerikansk hjælpeprogram, der efter anden verdenskrig blev givet til 16 europæiske lande. Willy

hentede selv de grå traktorer inde i Københavns Havn, og kørte dem hjem til Tømmerup. Engang var han så uheldig at spille olie fra traktoren på Rådhuspladsen, og det faldt ikke i god jord. Hjemme i Tømmerup solgte han traktorerne med plov og harve for 10.000 kr. Harverne fremstillede han selv. Prisen var høj, så som regel gik to gårdejere sammen om at købe en enkelt af de eftertragtede traktorer. Willy solgte desuden efterhånden andre maskiner, bl.a. græsslåmaskiner, fejmaskiner

I 1950'erne blev der også solgt benzin ved Svenningsens forretning.
Ca. 1955

og sneplove til bl.a. lufthavnen, de mange boligselskaber og boligblokke der skød op i Tårnby og Kastrup samt også til kommunen. Fabrikkerne havde endvidere også bud efter Willys ekspertise, bl.a. det nærliggende Damgårds væveri.

Willy Svenningsen sørgede også for at skaffe specialmaskiner til gartnerierne, bl.a. en maskine, der kunne høste estragon hos en af de lokale handelsgartnere, Peter Hansen. Selv juleaften kunne det hænde, at Willy måtte træde til

på gartnerierne, hvis deres olie-fyr var gået i stykker, og dermed reddede han deres planter. Willy opfandt undervejs redskaber. Blandt de nye tiltag var fremstilling af vaskemaskiner til kartofler og grønsager. Tromlerne blev smedet, mange hundrede huller boret i hver eneste – og salget gik strygende. En anden nyhed var specialfremstillede kogekar med regulerbare varmere i bunden, som gjorde det muligt at styre kogningen af blomsterløg. Produktet blev udviklet til den nærliggende

virksomhed Koma Løg. Smedjen blev efterfølgende omdøbt til maskinforretning. Som det fremgår af illustrationen solgte man ved maskinforretningen også ORA benzin fra ca. 1951-1959, et dansk benzinfirma, der senere blev opkøbt af Texaco.

Willy Svenningsen var i en periode formand for Dansk Smedemesterforenings afdeling Amager Birk, der senere blev underlagt den nuværende afd. Søndre Birk, hvor han i en år-række sad i bestyrelsen og senere blev udnævnt til æresmedlem. Willy og hans kone Inger flyttede senere fra smedeboligen

og ind i en villa på den anden side af Tømmerupvej.

Efter at have været passagerer i et privatfly blev Willy Svenningsen så begejstret, at han straks gik i gang med at få flyveundervisning, og købte dernæst sit eget privatfly. Med det fløj han rundt og hentede bl.a. reservedele.

Willy Svenningsen døde tirsdag d. 11. maj 2004 under en solo flyvetur, det skyldtes en kombination af en teknisk fejl ved flyet og en blodprop. Ulykken forvoldte ikke skade på andre, da flyet styrtede i vandet nord for Falster.

Willy Svenningsen foran hans flyvemaskine “den flyvende servicevogn”.

4.-7. generation Svenningsen i Tømmerup, Benny med sønnen Andreas, Niels samt Willy.

NUTIDEN

I 1989 overtog 5. generation, Niels Svenningsen, ledelsen af det dannede familieaktieselskab fra 1978 godt støttet af hustruen Birgit, der i mange år virkede som alt-mulig-sekretær. Men allerede som dreng blev han involveret i firmaet og var som regel iført kedeldragt, så han kunne hjælpe til som arbejdsdreng og snuse til faget. Niels kom i lære i 1964 som traktormekanikerlærling derhjemme, og han udviklede senere firmaets egen traktor ”SM Kompakt”.

Hans far fulgte dog virksomheden tæt indtil sin død i 2004. Den 6. generation ved Benny Svenningsen indgår også i virksomheden. Han blev handelsuddannet ved traktorfirmaet Nordisk Diesel. Hans søster Heidi står endvidere for receptionen, og hans kone Christina er marketingskoordinator. Benny og Christina har endvidere sørget for måske 7. generation, datteren Freja og sønnen Andreas, opkaldt efter smedeværkstedets grundlægger.

Virksomheden er vokset til at omfatte afdelinger i Jylland, Sverige og Norge.

Svenningsens importerer foruden traktorer med forskelligt tilbehør også saltspredere, græsklippere samt golf- og el-biler.

I 2001 blev en ny administrationsbygning, salg og lagerbygning indviet, men det gamle smedehus eksisterer stadig og benyttes til kontor.

I 2005 blev Svenningsens Maskinforretning hædret med Amager Erhvervsråds Årspris 2004.

Vi ønsker et stort tillykke med jubilæet.

Niels Svenningsen får overrakt Amager Erhvervsråds årspris af Connie Hedegaard, der dengang var miljøminister. Til venstre ses Birgit Svenningsen gift med Niels. Foto: Dirch Jansen, 2005

Svenningsens Maskinforretning i dag

HENVENDELSE & ÅBNINGSTIDER

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til Stads- og lokalarkivet.

VI HAR ÅBENT

Mandag til torsdag: Kl. 10 - 19
Fredag: Kl. 10 - 17
Lørdag: Kl. 10 - 15
Søndage 1. oktober - 31. marts:
Kl. 10 - 15

STADS- OG LOKALARKIVET HAR DESUDEN UDSILLINGER PÅ:

Kastrupgårdssamlingen
"MIDT PÅ AMAGER" & "KASTRUPGLAS"
Tirsdag til søndag 14.00-17.00
Onsdag tillige 14.00-20.00

Plyssen Amager Strandvej 350:
PERMANENTE OG
SKIFTENDE UDSILLINGER
Lørdag og søndag 13.00-16.00